

Keresztury Dezső: Arany János geniusza

A lángelme műveiben újdonságát és váratlanságát szokták ünnepelni; a kinyilatkoztatásszerű erőt: a szellem csodáját, és a tüneményeszerű egyetlenséget: az egyéniség csodáját. Arany költői világa műveltségünk szerves elemévé vált, olyan természetes birtokunkká, melyet már alig látunk szükségesnek ápolni. Szellemének páratlansága, alkotásainak újszerűsége nemigen válik tehát tudatossá közönségünk körében. Ő maga sem hangsúlyozta eredetiségét. Mintaképek tekintélyével támasztotta alá a maga igazát. Klavette magát a nyelv törvényeinek, s mégis, egy magyar költőben sem volt annyi kifejezésbeli merészség, mint benne. A költői műesség mesterének mutatta magát, aki csak a hangzás dús változataiban, a formák tökéletességében, a képek biztos és eleven rajzában leli örömet, s körben egy nagyanyji, új magyar világot épített fel.

Arany nem a semmitől épített világot magának; a valóság zűrzavaros, ellenséges anyagát formálta át költészetté. A nép világából indult ki, de felhasználta mindazt, amit - mint értékes ércet - a régiségből is kibányászhatott. Bölcsője „magyarná ringatta”; kötelességtudása hazájában jelölte ki helyét; meggyőződése volt, hogy az igazi költő „az legyen, mi népe”. De ennek az elidegeníthetetlen, szilárd magyarságnak birtokában nyugodt biztonsággal engedte a világirodalom nagy szel-